

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

STANJE NA PODROČJU PREPOVEDANIH DROG V SLOVENIJI

**2
0
1
9**

STANJE NA PODROČJU PREPOVEDANIH DROG V SLOVENIJI 2019

Urednici: Andreja Drev, Ada Hočevar Grom

Oblikovanje: Andreja Frič

Izdajatelj: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana

Besedilo ni lektorirano.

Leto izdaje: Ljubljana, 2020

Elektronska izdaja

Spletni naslov: <http://www.nijz.si/>

ISSN 2232-5751

KAZALO

1. POLITIKE NA PODROČJU DROG	4
2. ZAKONODAJNI OKVIR	7
3. DROGE	8
4. PREVENTIVA	13
5. ZDRAVLJENJE	15
6. ZDRAVSTVENE POSLEDICE, POVEZANE Z UPORABO DROG	20
7. ZAPOR	26
8. TRG S PREPOVEDANIMI DROGAMI	28
VIRI IN LITERATURA	33
SEZNAM TABEL	35
SEZNAM SLIK	36

1. POLITIKE NA PODROČJU DROG

STRATEGIJA IN AKCIJSKI NAČRT

V veljavi je še vedno [Resolucija o nacionalnem programu na področju prepovedanih drog](#)¹, ki pokriva obdobje 2014–2020. Krovni cilj Nacionalnega programa Slovenije na področju drog za obdobje 2014–2020 je zmanjšati in omejiti škodo, ki jo za posameznika, družino in družbo predstavlja raba prepovedanih drog.

Izvedena je bila evalvacija dvoletnega Akcijskega načrta k Resoluciji za obdobje 2017–2018. Ugotovljeno je bilo, da je bila večina ukrepov iz dokumenta v veliki meri realizirana, okrepiti pa je treba povezanost med resorji, izziv ostaja tudi zagotavljanje sredstev za proaktivno delovanje celotne mreže programov od preprečevanja uporabe drog in zdravljenja zasvojenosti do uspešnega delovanja organov odkrivanja in pregona. Izziv za nadaljnje obdobje ostaja problematika novih psihoaktivnih snovi, preprečevanje vseh oblik nelegalne trgovine z drogo (vključno s trgovino preko interneta) in razprave o reformi regulacije konoplje.

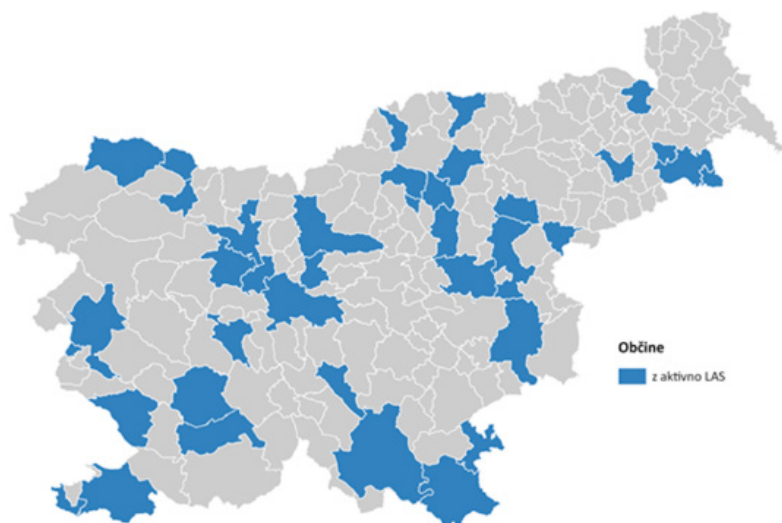
Vlada RS je 31. julija 2019 sprejela dvoletni akcijski načrt za obdobje 2019–2020² (povzeto po Hren in sod. 2019).

Pregled lokalnih akcijskih skupin (LAS) je pokazal, da se je njihovo število zmanjšalo iz 59 v letu 2009 na 33 v letu 2018 (slika 1.1). Večina občin z aktivnimi LAS nima strategije in akcijskega načrta na področju preprečevanja zasvojenosti v skupnosti in to področje je večinoma umeščeno v strategijo na področju dela z mladimi. Delovanje LAS je financirano iz občinskega proračuna (Kvaternik in sod. 2019) .

¹ Resolucija o Nacionalnem programu na področju prepovedanih drog 2014–2020 (Uradni list RS, št. 25/14)

² Akcijski načrt na področju prepovedanih drog za obdobje 2019-2020 <https://www.infodroga.si/wp-content/uploads/2019/09/AKCIJSKI-NA%4%8CRT-NA-PODRO%4%8CJU-PREPOVEDANIH-DROG-ZA-OBDOBJE-2019-2020.pdf>

Slika 1.1: Občine z aktivnimi LAS

Vir: NIJZ, 2019

JAVNI IZDATKI NA PODROČJU DROG

Večina delovanja na področju proti prepovedanim drogam je v Sloveniji financirana iz državnega proračuna in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Finančna sredstva se pridobivajo tudi iz različnih fundacij, prispevajo pa jih tudi slovenske občine, ki izvajalcem pomagajo pridobiti tudi ustrezne prostore za izvajanje programov.

V letu 2018 je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZEM) za programe na področju zasvojenosti s prepovedanimi drogami namenilo sredstva v višini 3.122.159,30 evrov (Tabela 1.1). Od tega je znesek za visokopražne programe znašal 1.992.959,30 evrov, za nizkopražne pa 1.129.200,00 evrov. MDDSZEM je tovrstne programe sofinanciralo v večinski meri, ostala sredstva so bila pridobljena iz drugih virov, kot so lokalne skupnosti (občine), Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, članarine in prispevki uporabnikov, Fundacija za invalidske in humanitarne organizacije in drugo. Ministrstvo za zdravje (MZ) je v letu 2018 za reševanje problematike drog namenilo 878.028,00 evrov. Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) je v letu 2018 za delovanje Centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog ter za zdravlila in vse materialne stroške v zvezi z nadomestnim zdravljenjem odvisnosti (substitucijskimi zdravili) namenil skupno 5.256.370,00 evrov. Dodatnih 156.072,00 evrov je ZZZS prispeval za nakup materiala za varno injiciranje drog, ki ga Nacionalni inštitut za javno zdravje, Območna enota Koper, posreduje v programe zmanjševanja škode na področju drog. Urad Republike Slovenije za mladino (URSM) letno sofinancira programe organizacij na področju mladinskega dela, med njimi nekatere, ki izvajajo tudi preventivne programe pred različnimi oblikami zasvojenosti oziroma preprečitvijo tveganih vedenj zlorabe alkohola, tobaka in drog, vendar pa to preventivno delo ne pomeni pretežnega

dela njihovega programa. V letu 2018 je bilo tovrstnih finančnih sredstev s strani URSM skupno 58.416,00 evrov. Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO) je za delovanje proti zasvojenostim oziroma za pomoč zasvojenecem, ki se izvaja znotraj različnih humanitarnih organizacij, v letu 2018 namenila znesek v višini 252.448,92 evrov.

Tabela 1.1: Zbirni podatki porabljenih sredstev za področje drog v letu 2018³

Financer	Znesek (€)
Občine Sofinanciranje programov na področju drog (150 občin od 212)	904.567,32
FIHO Programi na področju prepovedanih drog	252.448,92
Urad za mladino Programi organizacij na področju mladinskega dela	58.416,00
ZZSZ Delovanje Centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog, vključno s stroški substitucijskih zdravil	5.256.370,00
ZZSZ Nakup materiala za varno injiciranje drog	156.072,00
MZ Reševanje problematike drog	878.028,00
MDDSZEM Socialnovarstveni programi na področju prepovedanih drog	3.122.159,30
MNZ Izvajanje preiskovalnih ukrepov in materialno-tehnična oprema policije	360.864,89
SKUPAJ	10.988.926,43

Vir: Poročila financerjev

Od 212 slovenskih občin je podatke o sofinanciranju programov na področju drog tokrat posredovalo 85 občin. Skupno so v letu 2018 za izvajanje tovrstnih dejavnosti prispevale 904.567,32 evrov. Policija je v letu 2018 na področju preprečevanja ponudbe prepovedanih drog za svoje delo porabila skupno 360.864,89 evrov (povzeto po Jandl in Belščak Čolaković 2019).

**Ocenimo lahko, da je skupen znesek
za reševanje problematike drog
v Sloveniji v letu 2018 znašal
10.988.926,43 €**

³ Podatki o zneskih so bili pridobljeni od financerjev. Iz poročil nekaterih sofinancerjev je bilo razbrano, da sofinancirajo različne programe oziroma organizacije kot celoto in ni mogoče oceniti, koliko od teh sredstev se je znotraj organizacije namenilo izključno za aktivnosti na področju prepovedanih drog. Poleg tega so zgoraj navedeni podatki o financiranju pridobljeni samo iz dostopnih poročil, zato je skupni znesek okvirna ocena.

2. ZAKONODAJNI OKVIR

NOVOSTI NA PODROČJU ZAKONODAJE

Zakon o probaciji

Zakon o probaciji je začel veljati 17. julija 2017 (Uradni list RS 27/17) in v tem letu so se izvedle mnoge aktivnosti za pripravo zakona in podzakonskega akta ter aktivnosti za pripravo vseh pogojev za delovanje Uprave za probacijo. Izvajanje probacijskih nalog se je začelo v letu 2018 in Uprava za probacijo je v tem letu obravnavala 2126 zadev (povzeto po Svetin Jakopič 2019).

Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog

S spremembami in dopolnitvami Uredbe o razvrstitvi prepovedanih drog, se je v prvo skupino seznama prepovedanih drog razvrstilo skupaj 89 psihoaktivnih snovi (Uradni list RS 4/19). Na seznam prepovedanih drog je bilo uvrščeno več kot 80 analogov fentanila, trije sintetični kanabinoidi in kratom (povzeto po Drev in sod. 2019).

Zakon o probaciji, 17. julij 2017

Probacija si prizadeva za odvrčanje od kaznivih dejanj in s tem k doseganju nižje stopnje povratništva ter večji vključenosti oseb v skupnosti.

Dopolnitve Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog, 18. januar 2019

V prvo skupino seznama prepovedanih drog se je razvrstilo 89 psihoaktivnih snovi.

3. DROGE

UPORABA DROG MED PREBIVALCI SLOVENIJE

Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah 2018

Nacionalni inštitut za javno zdravje je v letu 2018 izvedel drugo Nacionalno raziskavo o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15-64 let. Po podatkih raziskave je 21 % prebivalcev Slovenije že kdaj v življenju uporabilo katero izmed prepovedanih drog, najbolj razširjena prepovedana droga ostaja konoplja, ki jo je že kdaj v življenju uporabilo 20,7 % prebivalcev Slovenije. Ekstazi je že kdaj v življenju uporabilo 2,9 % prebivalcev Slovenije, kokain 2,6 % in amfetamin 2,3 % (tabela 3.1).

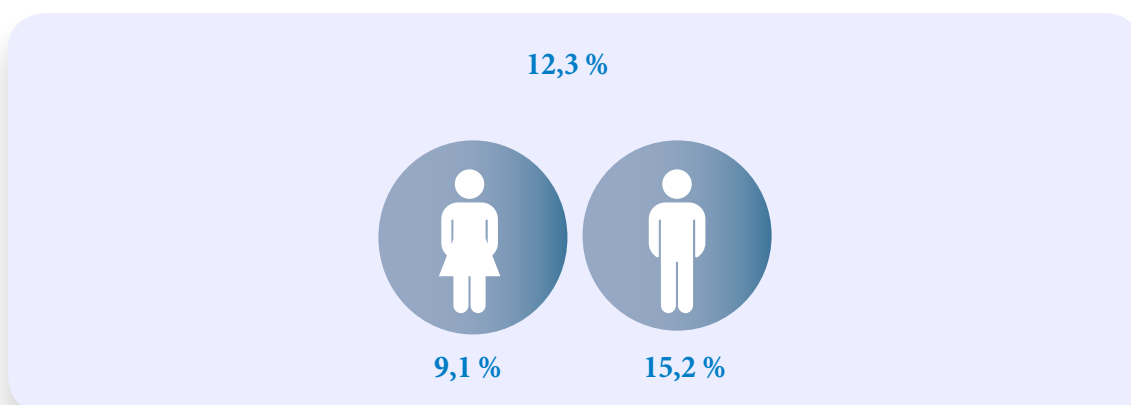
Tabela 3.1: Razširjenost uporabe prepovedanih drog med prebivalci Slovenije

Prepovedana droga	👤 (%)	👩 (%)	👤👩 (%)	Ocena števila ljudi
Konoplja	24,7	16,5	20,7	280700
Kokain	3,6	1,6	2,6	35800
Ekstazi	3,6	2,2	2,9	39500
LSD	2,9	1,4	2,2	29200
Amfetamin	3,2	1,4	2,3	31200
Heroin	0,7	0,2	0,5	6300

Vir: NIJZ, Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog 2018

V zadnjem letu je konopljo je uporabilo 5,9 % prebivalcev Slovenije v starosti 15-64 let (7,8 % moških in 3,6 % žensk), med mladimi odraslimi v starosti 15-34 let pa 12,3 % (15,2 % moških in 9,1 % žensk) (slika 3.1).

Slika 3.1: Razširjenost uporabe konoplje v zadnjem letu med prebivalci Slovenije v starostni skupini 15-34 let

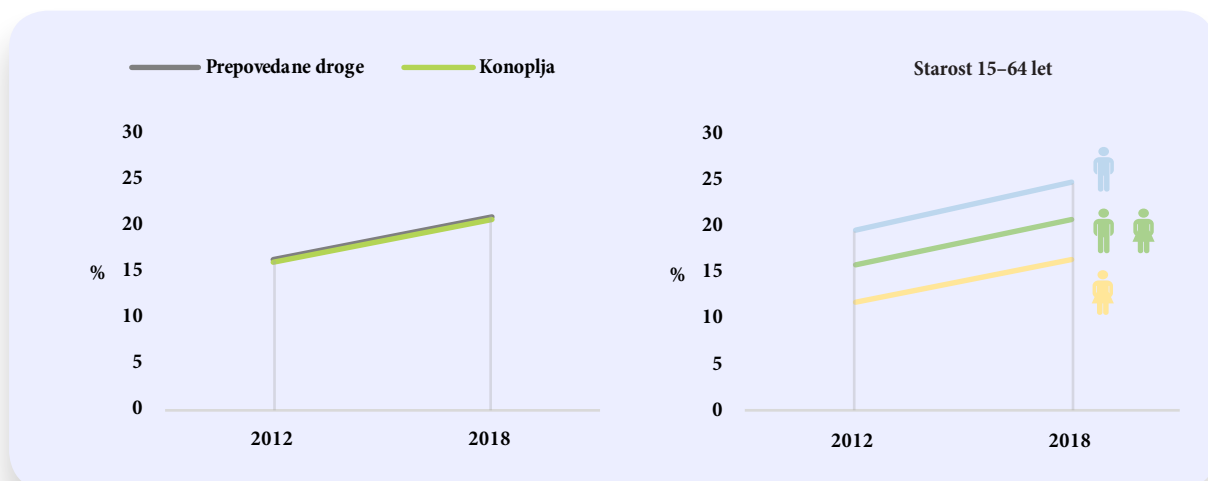

Vir: NIJZ, Nacionalna raziskava o uporabi alkohola, tobaka in drugih drog 2018

Primerjava razširjenosti uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let med letoma 2012 in 2018 pokaže, da se je razširjenost uporabe prepovedanih drog zvišala, in sicer predvsem na račun konoplje (slika 3.2) (povzeto po Drev in sod. 2019).

Slika 3.2: Primerjava razširjenosti uporabe prepovedanih drog in konoplje med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let med letoma 2012 in 2018 skupaj in primerjava razširjenosti konoplje skupaj in po spolu

Vir: NIJZ, Nacionalna raziskava o uporabi alkohola, tobaka in drugih drog 2018

UPORABA DROG V ŠOLSKI POPULACIJI

Raziskava HBSC 2018

Nacionalni inštitut za javno zdravje je v letu 2018 izvedel raziskavo Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju (HBSC 2018). Podatki raziskave kažejo, da je konopljo vsaj enkrat v življenju poskusila petina mladostnikov v starosti 15 let, v zadnjih 12 mesecih 17,8 % in v zadnjih 30 dneh 12,7 % (tabela 3.2) (Jeriček Klanšček in sod. 2019).

Tabela 3.2: Razširjenost uporabe konoplje med 15-letniki

Kazalnik	Moški (%)	Ženske (%)	Skupaj (%)
Kadarkoli v življenju	21,7	19,5	20,6
Zadnjih 12 mesecev	18,6	17,0	17,8
Zadnjih 30 dni	12,8	12,6	12,7

Vir: NIJZ, HBSC 2018

Raziskava HBSC je bila v letu 2018 prvič izvedena tudi med 17-letnimi dijaki. Po podatkih raziskave je konopljo že kdaj v življenju uporabilo 42,5 % 17-letnikov, v zadnjih 12 mesecih 33,5 % in v zadnjih 30 dneh 19,9 %. Ekstazi je že kdaj v življenju uporabilo 4,6 % 17-letnikov, kokain 4,1%, čudežne gobice 4,2 %, amfetamin 3,8 % in hlapila 3,6 % (tabela 3.3) (Jeriček Klanšček in sod. 2019).

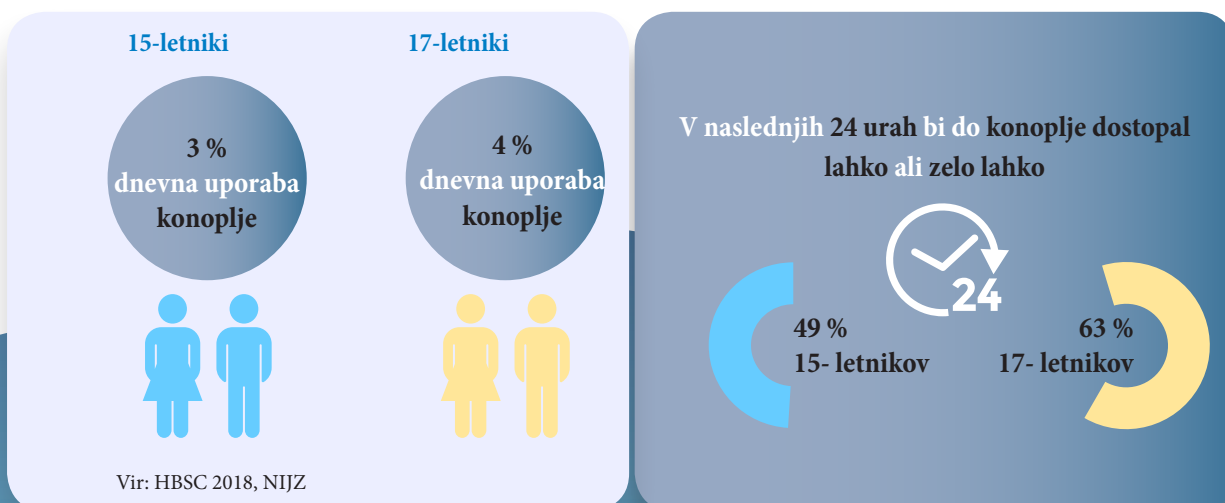
Tabela 3.3: Razširjenost uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju med 17-letniki v Sloveniji

Prepovedana droga	♂ (%)	♀ (%)	♂ ♀ (%)
Konoplja	44,5	40,5	42,5
Kokain	5,7	2,5	4,1
Ekstazi	6,0	3,2	4,6
Čudežne gobice	6,0	2,4	4,2
Amfetamin	4,9	2,6	3,8
Hlapila	4,5	2,6	3,6

Vir: NIJZ, HBSC 2018

O dnevni uporabi konoplje (uporabil konopljo vsaj 20 dni v zadnjih 30 dneh) je poročalo 2,7 % 15-letnikov in 3,7 % 17-letnikov (Slika 3.3). Raziskava je zajemala tudi vprašanje o dostopnosti konoplje; da bi v naslednjih 24 urah do konoplje dostopali lahko ali zelo lahko, je menilo 49 % 15-letnikov in 63 % 17-letnikov (Jeriček Klanšček in sod. 2019).

Slika 3.3: Dnevna uporaba konoplje med 15- in 17-letniki in dostopnost konoplje

Raziskava O življenjskem slogu in tveganih vedenjih otrok in mladih v Novi Gorici

Po podatkih raziskave O življenjskem slogu in tveganih vedenjih otrok in mladih v Novi Gorici je konopljo v 9. razredu osnovne šole poskusilo 9,7 % učencev. Med srednješolci jih je o uporabi konoplje že kdaj v življenju poročalo 38,8 %. Večina mladostnikov konopljo uporablja, ko je zunaj in se zabava (povzeto po Vukmir 2019).

UPORABA DROG V CILJNIH SKUPINAH

Raziskava o vsebnosti drog v odpadnih vodah

V letu 2018 so tri občine, in sicer Ljubljana, Domžale-Kamnik in Maribor sodelovale v raziskavi o vsebnosti stimulativnih drog (kokaina, MDMA, amfetamina in metamfetamina) v odpadnih vodah, ki jo je izvedel Inštitut Jožefa Stefana. Analiza vzorcev je pokazala prisotnost vseh stimulativnih drog z izjemo metamfetamina, ki se je pojavil le v Ljubljani. Poraba je bila v vseh treh občinah najvišja za kokain, sledita ekstazi in amfetamin.

V primerjavi z drugimi evropskimi mesti se slovenski rezultati o porabi kokaina in ekstazija, uvrščajo nekje na sredino, medtem ko je bila poraba amfetamina in metamfetamina v primerjavi z drugimi mesti nižja (povzeto po Verovšek in sod. 2019).

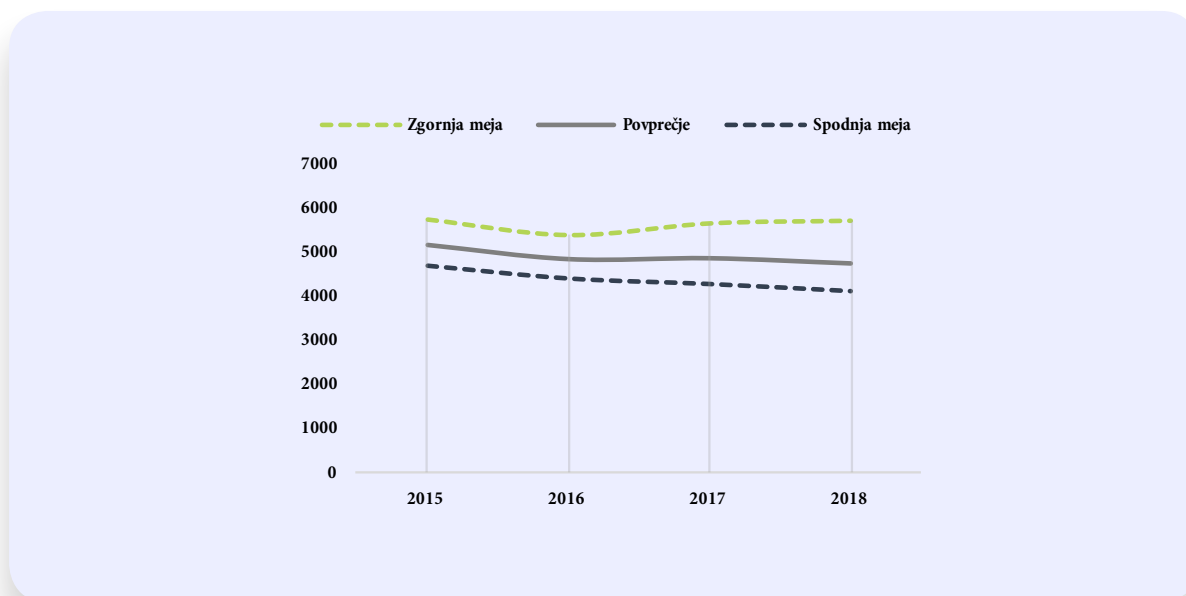
Anketa o uporabi drog med uporabniki programov zmanjševanja škode zaradi drog

V Anketi o uporabi drog med uporabniki programov zmanjševanja škode 2018 je 80,5 % anketiranih navedlo, da so v zadnjem letu uporabljali substitucijska zdravila, 58 % pa heroin. Konopljo je uporabljajo 72,8 % anketiranih, kokain 61 %, hipnotike in pomirjevala je uporabljalo 60,7 % anketiranih in 18,7 % anketiranih ekstazi. Injiciranje je še vedno prevladujoč način uporabe drog med uporabniki programov zmanjševanja škode (povzeto po Kvaternik in Žerjal 2019).

Ocena razširjenosti visoko tvegane uporabe opioidov

V letu 2018 je bilo v Sloveniji 4.756 visoko tveganih uporabnikov opioidov, kar predstavlja 3,5 uporabnika na 1000 prebivalcev v starostni skupini 15–64 let. Razširjenost visoko tvegane uporabe opioidov je v zadnjih letih stabilna (slika 3.4) (povzeto po Kvaternik in Rostohar 2019).

Slika 3.4: Ocena števila visoko tveganih uporabnikov opioidov, 2015–2018

Vir: NIJZ

4. PREVENTIVA

POLITIKE

Komisija Vlade RS je maja 2019 na svoji 14. seji sprejela sklep, s katerim je Ministrstvu za zdravje naložila, da oblikuje medresorsko delovno skupino za razvoj celovitega modela preprečevanja uporabe prepovedanih drog.

OKOLJSKA PREVENTIVA

Akcije skriti kupec

Nevladne organizacije Mladinska zveza brez izgovora, Zavod NewPrevent in Inštitut Utrip so v letu 2018 in v prvi polovici 2019 izvajale akcije skriti kupec, s pomočjo katerih so preverjale upoštevanje zakonodaje na področju tobaka in alkohola. Skupno so izvedle več kot 100 akcij, v katerih so kot skriti kupci mladi aktivisti kupovali alkoholne pijače in tobak. Mladoletni kupci so v okoli 90 % primerov brez težav izvedli nakup (povzeto po Kokole in Kristančič Šömen 2019).

UNIVERZALNA PREVENTIVA

Med programe, ki naslavljajo krepitev zdravja in zdravih življenjskih veščin, se uvrščata Vzgoja za zdravje in Zdrave šole. V okviru Vzgoje za zdravje je bil oblikovan program promocije zdravja za mladostnike (od 15 do 25 let), ki ne zaključijo rednega šolanja in niso zaposleni. Ta program je v letu 2017 začelo izvajati več zdravstvenih domov, v prvi polovici leta 2019 pa so se izvajalci vzgoje za zdravje povezali z organizacijami, ki izvajajo Program učenja za mlajše odrasle (PUM-O). V šolskem letu 2018/2019 so izvajalci vzgoje za zdravje v 97 % petih razredov izvedli interaktivno delavnico o zasvojenostih, v srednjih šolah pa so izvedli 209 delavnic s tega področja. V Slovensko mrežo zdravih šol se je v šolskem letu 2018/2019 na novo vključilo 35 ustanov. V mreži zdaj deluje 323 osnovnih šol, 62 srednjih šol, 10 dijaških domov in 3 zavodi za otroke s posebnimi potrebami.

Med programe, ki so osredotočeni na preprečevanje uporabe drog, se uvrščajo Izštekani in Effekt, ki ju izvaja Inštitut Utrip, ter program Martin Krpan Mladinske zveze Brez izgovora. V program Izštekani je bilo v šolskem letu 2018/2019 vključenih približno 1.500 učencev iz 34 osnovnih šol, v program Effekt pa 10 osnovnih in 6 srednjih šol. Mladinska zveza Brez izgovora je v letu 2018 na nekaj osnovnih šolah začela izvajati program Martin Krpan, ki vključuje učenje socialnih in življenjskih veščin.

V Občini Radlje ob Dravi so v letu 2018 in 2019 v program Krepitve družin vključili že četrto in peto generacijo družin. Koordinativna skupina za preventivo v Mestni občini Koper pa je v letu 2018 obravnavala 6 rizičnih mladostnikov (povzeto po Drev in sod. 2019).

SELEKTIVNA PREVENTIVA

V obdobju 2016–2018 se je v prenovljeni Program učenja za mlajše odrasle (PUM-O), ki je namenjen mladim, ki so predčasno opustili šolanje in traja 10 mesecev, vključilo 1376 oseb. V sklopu delovanja z otroki s socialnimi, vedenjskimi ali učnimi težavami, otroki iz odvisniških družin, in tistimi, ki želijo aktivno preživeti prosti čas, je v Sloveniji v letu 2018 delovalo 26 programov za otroke in mladostnike. V svetovalne in dnevne centre je bilo vključenih 7.471 uporabnikov, v programu telefonskega svetovanja so izvedli 32.000 telefonskih pogovorov in 1.222 elektronskih storitev. Med te programe sodijo dnevni center Sonček Ilirska Bistrica, dnevni center za mlade in družine Škrlovec, dnevni center društva Žarek Jesenice ter program Korak Centra za socialno delo Ljubljana Moste-Polje. Z namenom izboljšanja socialne vključenosti Romov so v letu 2018 delovali program Dnevnega centra Kher šu beši, ki ga izvaja CSD Trebnje, program Dnevnega centra za romske otroke, ki ga izvaja Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in program Z roko v roki pod okriljem Društva Mozaik v mestni občini Ljubljana. Za mladostnike s težavami v odraščanju je bilo v letu 2018 na voljo 9 vzgojnih zavodov, v katere je bilo v šolskem letu 2018/19 vključenih 429 otrok. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v letu 2017 sofinanciralo tudi 11 izvajalcev vsebin centrov za družine, v katere je bilo vključenih 8.550 otrok in 2118 mladostnikov. V letu 2018 sta delovala tudi programa Žarek upanja in Krepitev družin. Prvi je namenjen družinam s težavami zaradi alkohola oziroma drugih drog, drugi pa krepitvi večšin in zaščitnih dejavnikov v družini.

Na področju delovanja v soseskah s prisotnimi povišanimi dejavniki tveganja, se je v blokovskem naselju nad Koprom izvajal program Žoga skače, ki deluje v okviru društva SVIT Koper, na Jesenicah pa program Naj mladih ne vzgaja ulica društva Žarek. Največ preventivnega delovanja v nočnem življenju opravi Združenje DrogArt.

Center za preprečevanje odvisnosti NIJZ, Območna enota Maribor, izvaja program kratke zgodnje intervencije za mladostnike in mlade, pri katerih se je zaznala uporaba alkohola ali drugih drog. V letu 2018 so izvedli krajšo intervencijo po programu z 146 dijaki (povzeto po Drev in sod. 2019).

KONFERENCA OB MESECU PREPREČEVANJA ZASVOJENOSTI

Nacionalni inštitut za javno zdravje je v sodelovanju z Ministrstvom za zdravje, Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport v novembru, mesecu preprečevanja zasvojenosti, organiziral 12. nacionalno konferenco z naslovom »Prepoznamo zasvojenost«. Osrednja tema konference so bili dejavniki tveganja in varovalni dejavniki, ki vplivajo na razvoj zasvojenosti pri otrocih in mladostnikih ter kako se z mladostniki pogovarjamo ob njihovem prvem eksperimentiranju s prepovedano drogo in kako lahko ukrepamo (povzeto po Hočevar Grom in Hercog 2019).

5. ZDRAVLJENJE

NADOMESTNO ZDRAVLJENJE V CENTRIH ZA PREPREČEVANJE IN ZDRAVLJENJE ODVISNOSTI OD PREPOVEDANIH DROG

V letu 2018 je bilo v nadomestno zdravljenje, ki se izvaja v mreži Centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog in v Centru za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog Psihiatrične klinike Ljubljana, vključen 3301 uporabnik. Od tega je 1801 uporabnik prejemal metadon, 952 uporabnikov je prejemalo buprenorfin, 333 SR morfin in 215 uporabnikov je prejemalo kombinacijo buprenorfina in naloksona.

PODATKI, PRIDOBLENI Z VPRAŠALNIKOM POVPRAŠEVANJE PO ZDRAVLJENJU (TDI)

V Centrih za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog in v Centru za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog Psihiatrične klinike Ljubljana se zbirajo tudi podatki o vstopih in vključenosti v zdravljenje, in sicer z vprašalnikom povpraševanje po zdravljenju (TDI).

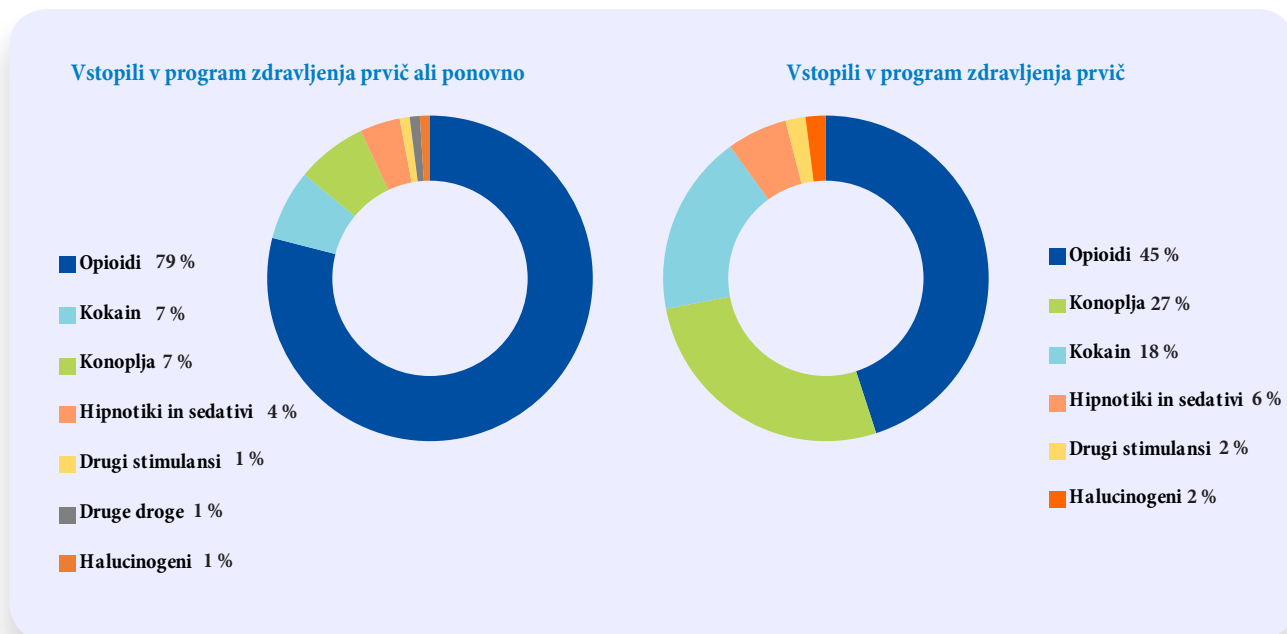
PRVI ALI PONOJNI VSTOPI V PROGRAM ZDRAVLJENJA

V letu 2018 je po podatkih, zbranih s pomočjo vprašalnika povpraševanje po zdravljenju (TDI), v program zdravljenja vstopilo prvič ali ponovno 219 oseb. Od tega je 174 oseb (79 %) v program vstopilo prvič ali ponovno zaradi težav z opiodi, 16 oseb (7 %) je kot razlog vstopa v program navedlo težave s kokainom, 15 oseb (7 %) težave s konopljo, 8 oseb (4 %) je kot vzrok za vstop v program navedlo težave s hipnotiki in sedativi, 3 osebe (1 %) težave z drugimi stimulantami, 2 osebi (1 %) druge droge in 1 oseba (0,5 %) težave s halucinogeni (slika 5.1) (povzeto po Krek in sod. 2019).

PRVI VSTOPI V PROGRAM ZDRAVLJENJA

Med uporabniki, ki so prvič vstopili v program zdravljenja (49 oseb), jih je 22 (45 %) kot vzrok za vstop navedlo težave z opiodi, 13 oseb (27 %) je navedlo težave s konopljo, 9 oseb (18 %) je navedlo težave s kokainom, 3 osebe (6 %) so kot vzrok za vstop v program navedla težave s hipnotiki in sedativi, 1 oseba (2 %) težave z drugimi stimulantami in 1 oseba (2 %) težave s halucinogeni (slika 5.1) (povzeto po Krek in sod. 2019).

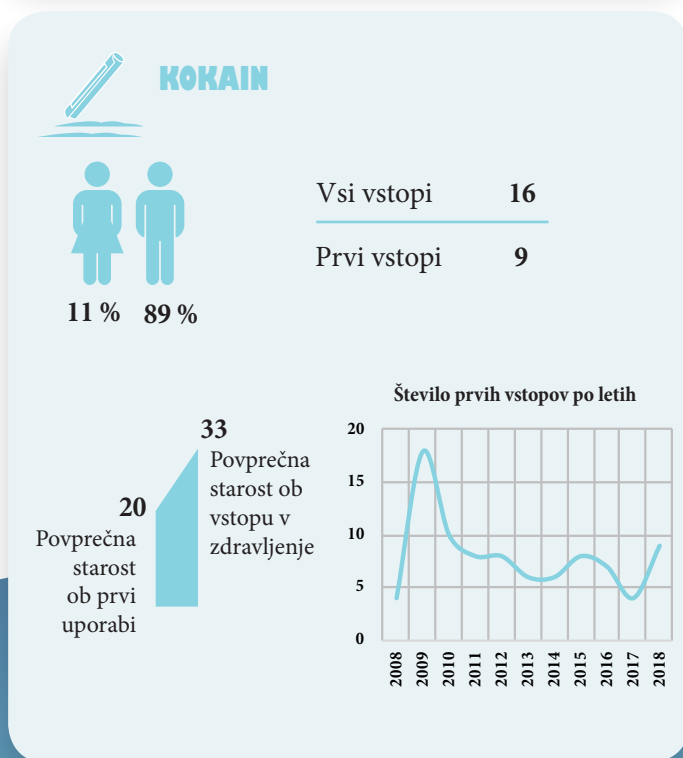
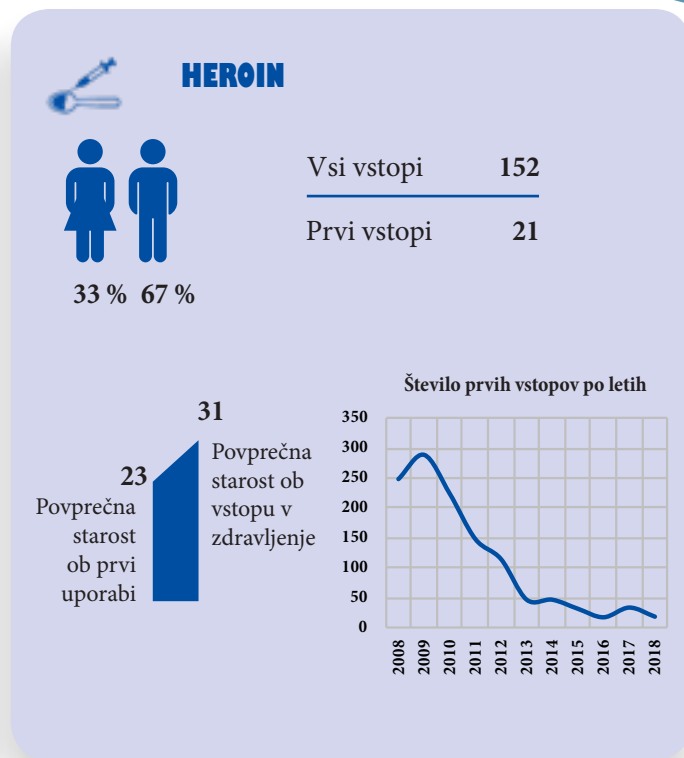
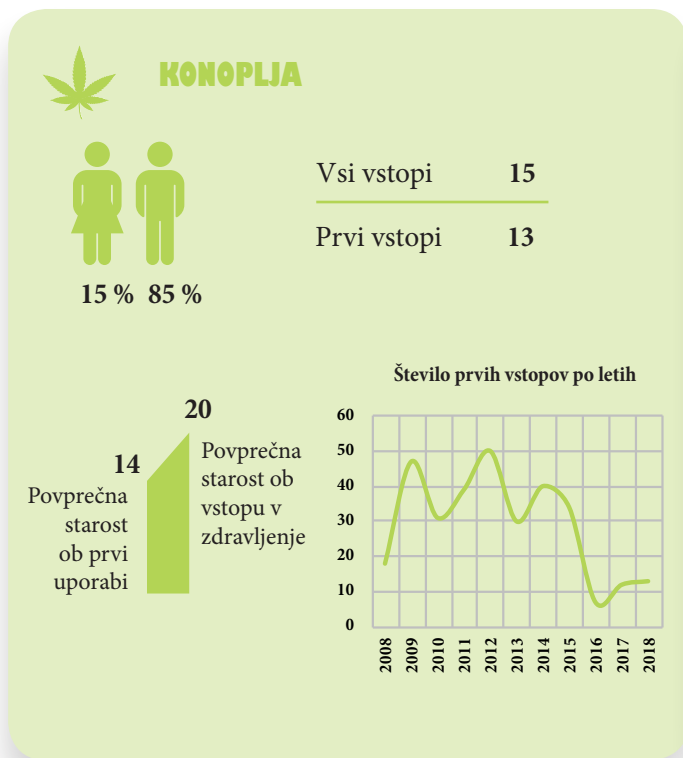
Slika 5.1: Odstotek uporabnikov, ki so vstopili v program zdravljenja, po glavni drogi, 2018

Vir: NIJZ, ST 24

Slika 5.2: Značilnosti uporabnikov prepovedanih drog, ki prvič vstopajo v zdravljenje, 2018

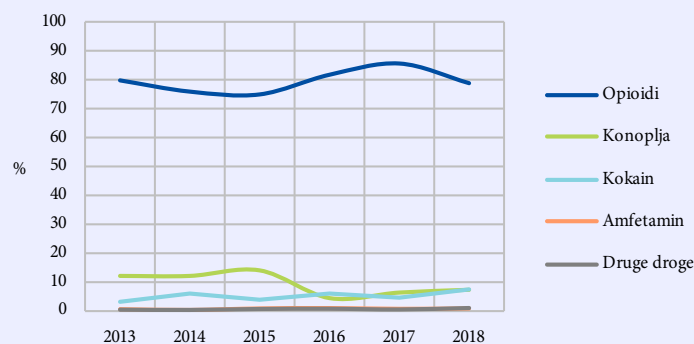

Vir: NIJZ, TDI

TREND

Med uporabniki, ki so prvič ali ponovno vstopili v program zdravljenja v CPZOPD, je še vedno najvišji odstotek tistih, ki so kot vzrok za iskanje pomoči navedli težave z opiodi, čeprav se od leta 2017 naprej ta odstotek znižuje. Po letu 2017 se ponovno zvišuje odstotek tistih, ki v program zdravljenja vstopajo zaradi težav s konopljo in tudi tistih, ki pomoč iščejo zaradi težav s kokainom (slika 5.3).

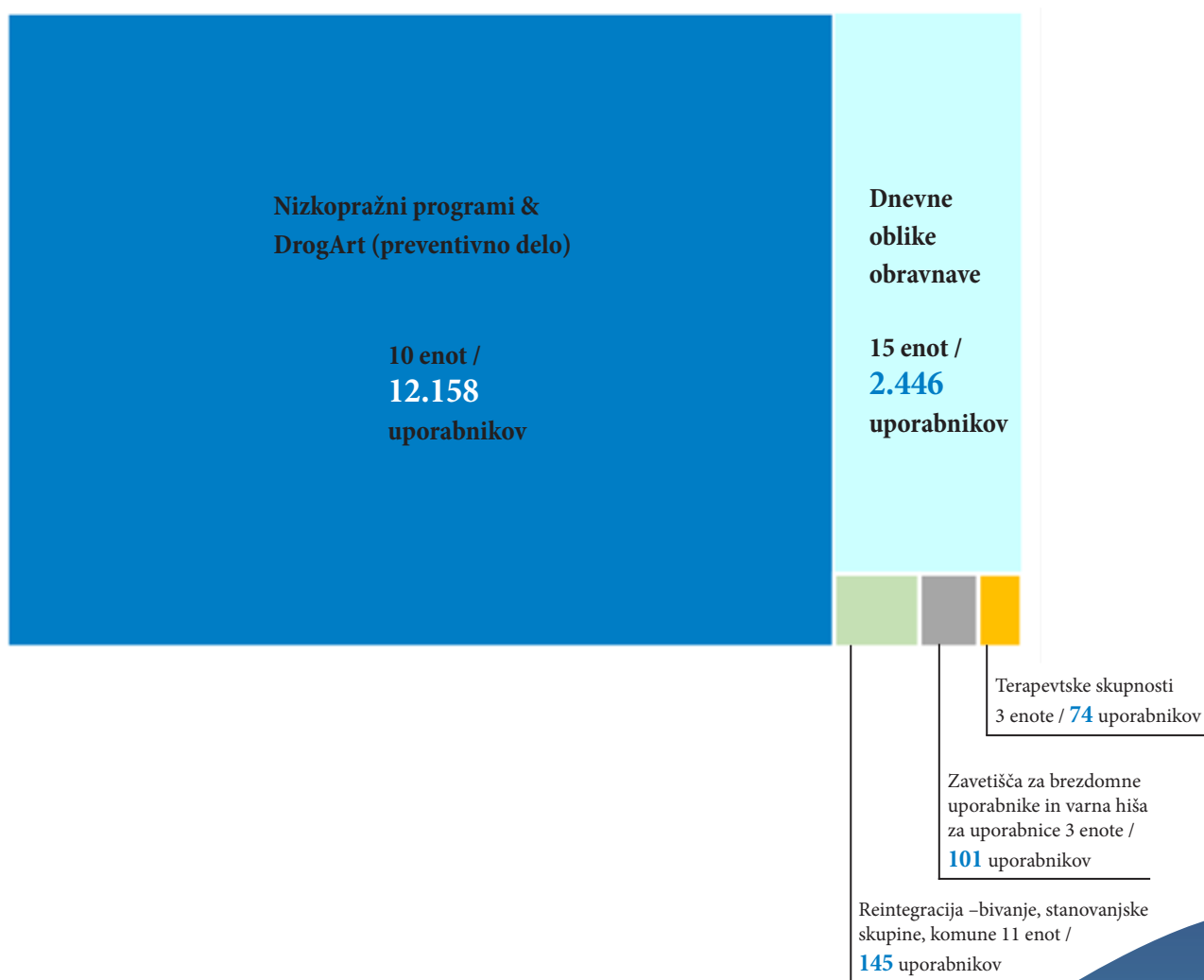
Slika 5.3: Odstotek uporabnikov, ki prvič ali ponovno vstopajo v program zdravljenja, po glavni drogi, 2013–2018

Vir: NIJZ, TDI

SOCIALNOVARSTVENI PROGRAMI NVO, NAMENJENI UPORABNIKOM PREPOVEDANIH DROG

Slika 5.4: Socialnovarstveni programi NVO: število enot in število uporabnikov, 2018

Vir: IRSSV, Smolej Jež 2019

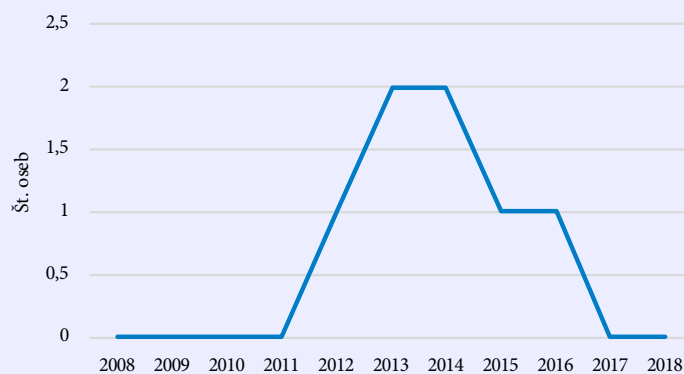
6. ZDRAVSTVENE POSLEDICE, POVEZANE Z UPORABO DROG

Z DROGAMI POVEZANE NALEZLJIVE BOLEZNI

Epidemiološko spremljanje nalezljivih bolezni, povezanih z uporabo prepovedanih drog, temelji na zakonsko obvezni prijavi primerov okužb in vključuje okužbe z virusom HIV, virusom hepatitisa B (HBV) in virusom hepatitisa C (HCV) (povzeto po Klavs in sod. 2018). Razen za okužbe z virusom HIV, najpogosteje nimamo podatka o načinu prenosa, zato med prijavljenimi primeri ne moremo oceniti deležev okužb s HBV in HCV, povezanih z injiciranjem prepovedanih drog.

Podatki kažejo, da število novih primerov okužbe s HIV med slovenskimi injicirajočimi uporabniki drog (IUD) ostaja nizko, saj tako kot v letu 2017, tudi v letu 2018 ni bilo prijavljene nobene okužbe s HIV (slika 6.1).

Slika 6.1: Število novo odkritih oseb okuženih z virusom HIV med injicirajočimi uporabniki drog

Vir: Klavs in sod. 2019

Spremljamo tudi prevalenco okužb s HIV, HBV in HCV med prostovoljno zaupno testiranimi IUD, ki so vključeni v programe zdravljenja v nacionalni mreži centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog (CPZOPD). Pri interpretaciji teh podatkov je potrebno upoštevati več omejitev. Število IUD, ki so prvič ali ponovno vstopili v program zdravljenja je relativno nizko in za številne nimamo podatkov o testiranju na označevalce okužb, tako da je lahko resnični delež okuženih med njimi podcenjen ali precenjen. Poleg tega ocene prevalence temeljijo na rezultatih testiranj, ki so lahko bila opravljena tudi več let pred prvim ali ponovnim vstopom v zdravljenje v posameznem letu.

Pri opredelitvi prepoznanih okužb s HIV smo upoštevali rezultate presejalnih in/ali potrditvenih testov na protitelesa proti HIV (anti-HIV). Med IUD, ki so vstopili v program v letu 2018, so bili rezultati predhodnih testiranj znani za 29 oseb, med katerimi ni bilo nobene pozitivne.

Pri opredelitvi prepoznanih akutnih ali kroničnih okužb s HBV smo upoštevali rezultate testov na protitelesa proti HBVc (anti-HBc). Med IUD, ki so vstopili v program v letu 2018, so bili rezultati predhodnih testiranj znani za 13 oseb, med katerimi ni bila nobena pozitivna. Najvišja ocena deležev IUD z diagnosticirano akutno ali kronično okužbo s HBV v zadnjih petih letih je bila med IUD, ki so vstopili v program leta 2014 in sicer 7,6 %.

Pri opredelitvi prepoznanih okužb s HCV smo upoštevali rezultate presejalnega in/ali potrditvenega testa na protitelesa proti HCV (anti-HCV). Med IUD, ki so vstopili v program v letu 2018, so bili rezultati predhodnih testiranj znani za 33 oseb, med katerimi je bilo 12 pozitivnih. V zadnjih petih letih so se ocene deležev IUD z diagnosticirano okužbo s HCV gibale od najnižje, 36 %, med IUD, ki so vstopili v program leta 2014, do najvišje 48,1 %, med IUD, ki so vstopili v program leta 2016. Med IUD, ki so vstopili v program v letu 2018 pa je ocena deleža znašala 36,4 %.

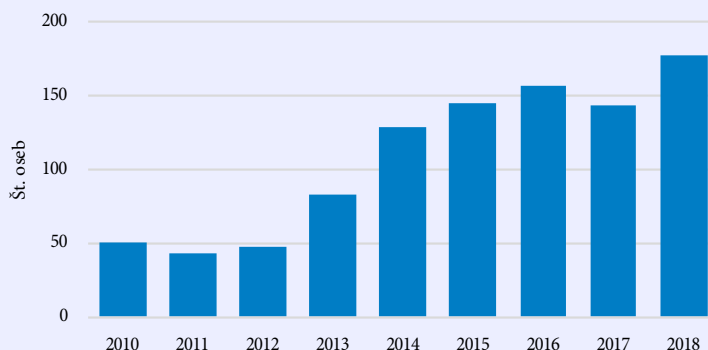
Na podlagi rezultatov epidemiološkega spremljanja ocenjujemo, da se prevalenca nalezljivih bolezni povezanih z uporabo prepovedanih drog v zadnjih nekaj letih ni bistveno spreminjala (povzeto po Klavs in sod. 2019).

ZASTRUPITVE S PREPOVEDANIMI DROGAMI

Prikazani so podatki o obravnavah odraslih bolnikov, ki so bili pregledani in zdravljeni zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami v UKC Ljubljana, ki je sekundarna bolnišnica za ljubljansko območje z okoli 600.000 prebivalci.

Podatki zadnjih let kažejo trend naraščanja števila obravnav zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami. V letu 2018 je bilo obravnavanih 178 oseb (slika 6.2), kar pomeni da je bilo od vseh urgentno pregledanih oseb v internističnih ambulantah v Ljubljani v tem letu 0,75 % pregledanih zaradi prepovedanih drog, kar je največ od leta 2010.

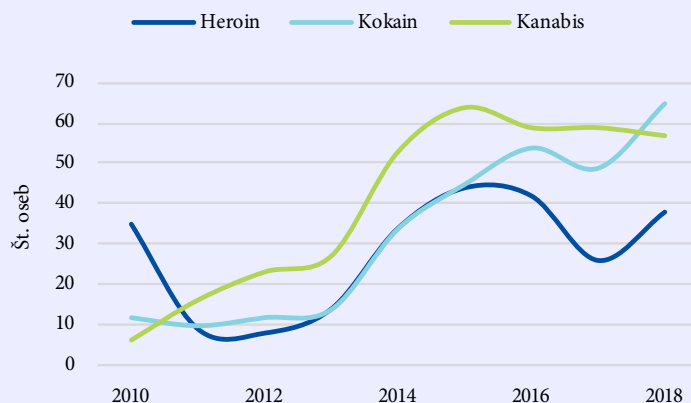
Slika 6.2: Število obravnavanih oseb zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami v UKC Ljubljana, 2010–2018

Vir: UKC Ljubljana, Interna klinika, Center za klinično toksikologijo in farmakologijo

Med leti 2011 in 2017 so bile najpogostejše prepovedane droge, ki so jih odkrili pri odraslih osebah zastrupljenih z drogami v Ljubljani kanabinoidi, v letu 2018 pa so jih po številu prehiteli zastrupitve s kokainom (slika 6.3). Število obravnav zaradi zastrupitev s kokainom je začelo strmo naraščati že po letu 2013. V letu 2018 je bilo obravnavanih 65 zastrupitev s kokainom, kar je največ do sedaj. Število zastrupitev s heroinom je po letu 2010 sicer kazalo trend upadanja, vendar je v letu 2012 začelo ponovno naraščati in po prehodnem upadu v letih 2016 in 2017, v letu 2018 ponovno naraslo za 12 primerov glede na prehodno leto. V letu 2018 je bilo zaradi zastrupitve s heroinom obravnavanih 38 oseb (slika 6.3).

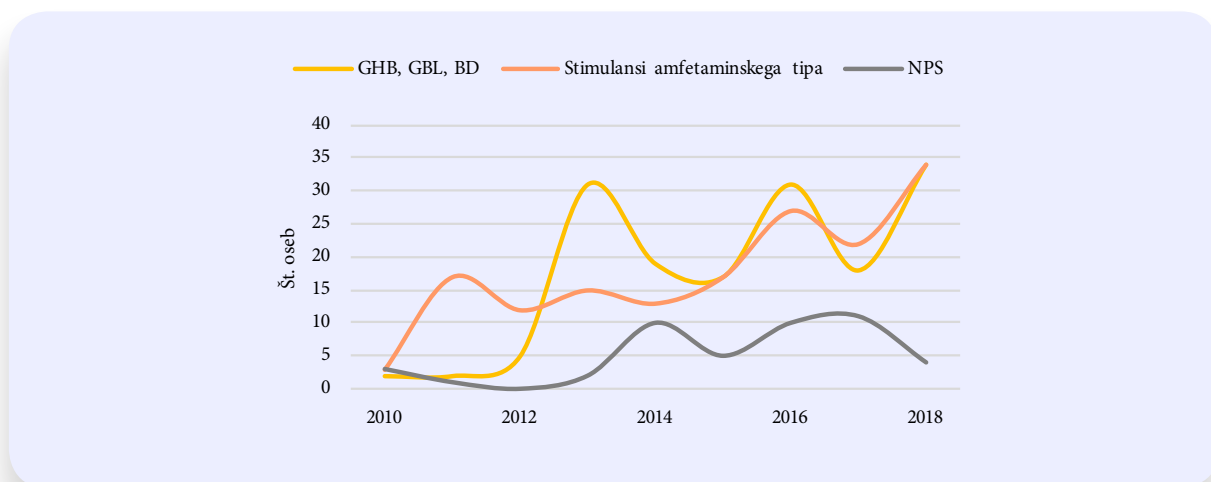
Slika 6.3: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev s heroinom, kokainom in kanabisom v UKC Ljubljana, 2010–2018

Vir: UKC Ljubljana, Interna klinika, Center za klinično toksikologijo in farmakologijo

V letu 2018 se je število zastrupitev z gama hidroksibutiratom (GHB) in gama butirolaktonom glede na predhodna leta ponovno povišalo in doseglo približno enako število kot v letih 2013 in 2016, ko smo imeli teh zastrupitev največ (slika 6.4). V letu 2018 so zdravili tudi 7 zastrupljencev z GBL, kar je največ do sedaj in sovпада s poročili NVO o vse pogostejšem zlorabljanju GBL na zabavah. Število zastrupitev s »klasičnimi« stimulanse amfetaminskega tipa, kamor spadajo amfetamini, metamfetamin in MDMA (ekstazi) ter podobni fenetilamini, je v letu 2018 porastlo za tretjino glede na preteklo leto in bilo najvišje do sedaj. V letu 2018 so zabeležili le 4 zastrupitve z novjšimi psihoaktivnimi snovmi. Med NPS so prevladovali sintetični katinoni, predvsem 3-MMC.

Slika 6.4: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev z GHB, GBL, BD, stimulanse amfetaminskega tipa in NPS v UKC Ljubljana, 2010–2018

Vir: UKC Ljubljana, Interna klinika, Center za klinično toksikologijo in farmakologijo

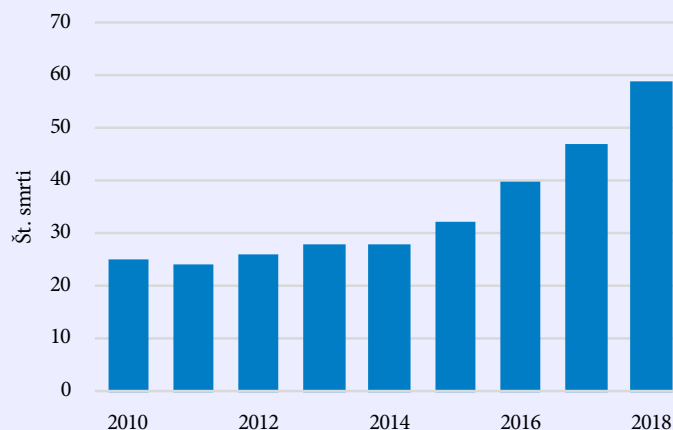
Zmanjšanje ugotovljenih NPS je verjetno posledica prenehanje projekta SONDA (Sistem odkrivanja novih psihoaktivnih snovi), ki je potekal od leta 2016 do leta 2018 (povzeto po Brvar 2019).

SMRTI, POVEZANE Z UPORABO DROG

V letu 2018 smo v Sloveniji zabeležili 59 smrti zaradi neposrednega delovanja prepovedanih drog, kar vključuje namerne zastrupitve (samomor), nenamerne zastrupitve (predoziranje) in predoziranje brez ugotovljenega namena. Glede na predhodno leto se je število umrlih povečalo za 12 oseb. 88 % smrti je bilo toksikološko potrjenih.

Še zlasti od leta 2015 beležimo trend naraščanja števila umrlih zaradi prepovedanih drog (slika 6.5). Večina smrti se je, tako kot v prejšnjih letih, zgodila v domačem okolju.

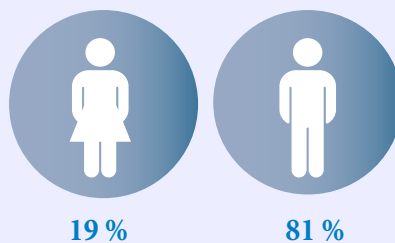
Slika 6.5: Število smrti, povezanih z uporabo drog, 2010–2018

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zdravniško poročilo o umrli osebi – NIJZ 46

Med umrlimi je bilo 48 moških in 11 žensk (slika 6.6).

Slika 6.6: Delež umrlih zaradi uporabe drog po spolu, 2018

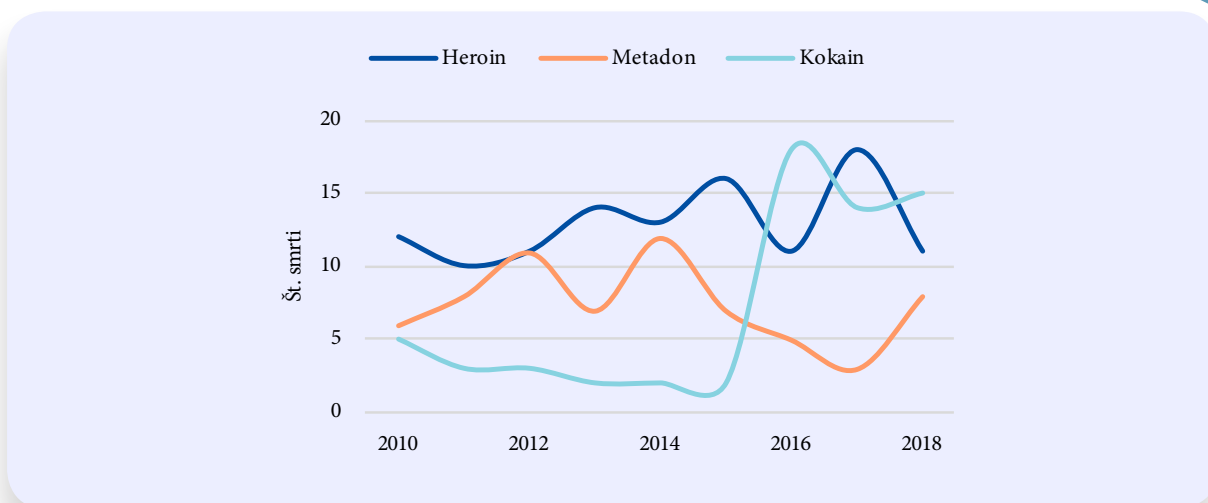
Spremljanje podatkov v obdobju zadnjih desetih let kaže, da umrli zaradi uporabe drog umirajo vse starejši. Povprečna starost moških v letu 2018 je bila 42 let in žensk 49 let. Največ umrlih je bilo starih od 35 do 39 let.

Toksikološke analize so pokazale, da je v letu 2018 večino smrti povzročila zastrupitev s kokainom (15) in sintetičnimi opioidnimi analgetiki, kot sta tramadol in fentanil (15). Sledijo zastrupitve s heroinom (11) (slika 6.7).

Po tem, ko smo v letu 2017 v Sloveniji prvič beležili povečano število smrti zaradi sintetičnih opioidnih analgetikov (7 smrti), se je število teh smrti v letu 2018 povečalo kar na 15. Dve osebi sta umrli zaradi zastrupitve s fentanili, ostalih 13 pa zaradi uporabe tramadola. Med umrlimi je bila tretjina žensk (5), njihova povprečna starost je bila 61 let (povzeto po Jandl 2019).

Slika 6.7: Smrti, povezane z uporabo najpogostejših drog, 2010–2018

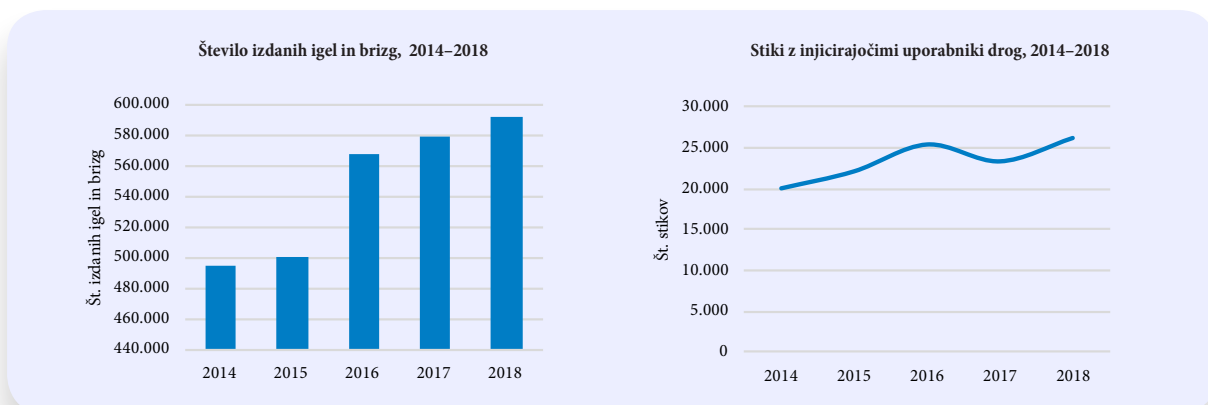

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zdravniško poročilo o umrli osebi – NIJZ 46

PROGRAMI ZMANJŠEVANJA ŠKODE

V letu 2018 je delovalo 10 programov zmanjševanja škode na področju drog, ki so izvajali dejavnost zamenjave sterilnega pribora za injiciranje. Število izdanih igel in brizg ter stikov z uporabniki v programih zamenjave sterilnega pribora po letu 2014 narašča kljub temu, da smo v letu 2018 med uporabniki programov zaznali upad injiciranja drog, in sicer iz 65,4 % v letu 2017 na 56,9 % v letu 2018. Predvidevamo, da so vzroki za zmanjšanje injiciranja v staranju populacije uporabnikov, ki pogosteje uporablja substitucijska zdravila, hipnotike in pomirjevala in prehaja na druge načine uporabe drog (kajenje, njuhanje). Naraščanje števila stikov z uporabniki in števila izdanih igel in brizg kaže na to, da uporabniki pogosteje prihajajo v programe po manjše količine materialov (slika 6.8) (povzeto po Kvaternik in Žerjal 2019).

Slika 6.8: Značilnosti programov zmanjševanja škode, 2014–2018

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, OE Koper

7. ZAPOR

V Sloveniji je šest zavodov za prestajanje kazni zapora, ki delujejo na trinajstih lokacijah, ter prevzgojni dom. V zavodih obstajajo trije režimi oziroma oddelki prestajanja kazni, in sicer odprti, polodprti in zaprti, ki se razlikujejo predvsem po stopnji omejevanja svobode.

TEŽAVE ZARADI DROG, ZDRAVLJENJE IN TESTIRANJE

V letu 2018 je imelo težave s prepovedanimi drogami 977 (27,9 %) vseh zaprtih oseb (tabela 7.1), od tega jih je 605 oziroma 62 % prejelo substitucijsko terapijo.

Tabela 7.1: Število zaprtih oseb s težavami zaradi uporabe prepovedanih drog, 2014–2018

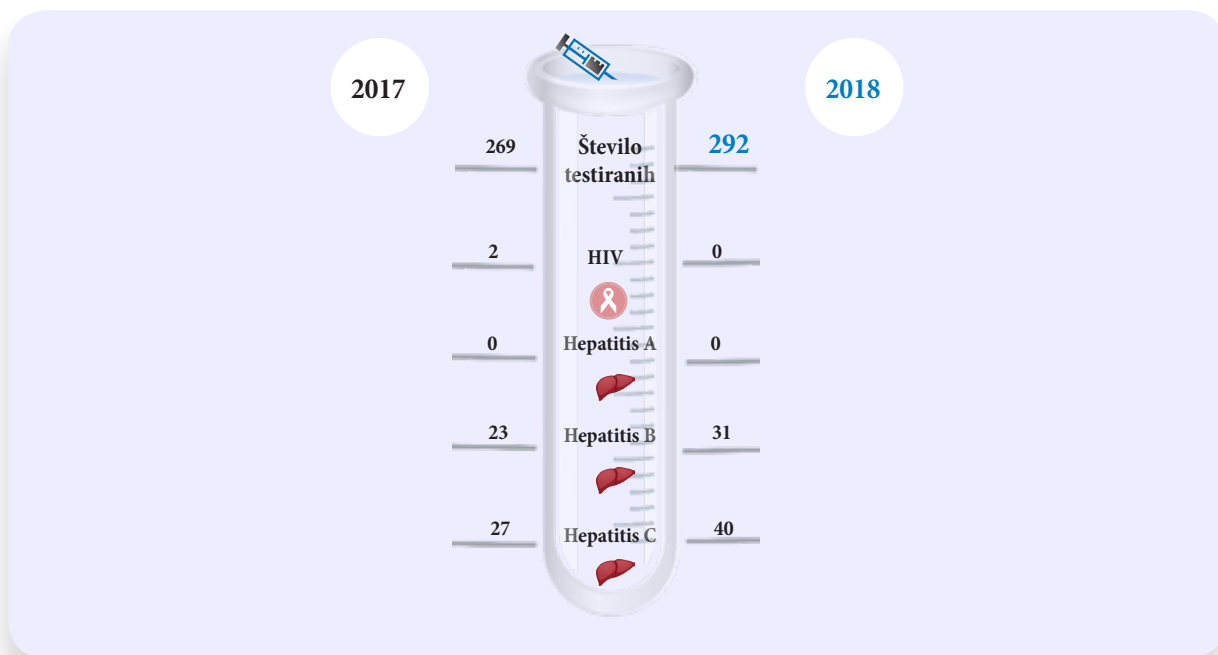
Leto	2014	2015	2016	2017	2018
Število zaprtih oseb	4550	3905	3555	3380	3501
Osebe s težavami zaradi droge	997	841	917	929	977
Delež v %	21,9	21,5	25,8	27,5	27,9

Vir: Uprava RS za izvrševanje kazenskih sankcij, Letno poročilo 2018

Za testiranje za HIV in hepatitis se je odločilo 292 zaprtih oseb; nihče ni bil okužen z virusom HIV ali hepatitisom A, hepatitis B je bil potrjen pri enaintridesetih, hepatitis C pa pri štiridesetih zaprtih oseb (slika 7.1).

Osebe, ki imajo težave zaradi uporabe drog, se v času prestajanja kazni lahko vključujejo v nizkopražne, višjepražne in visokopražne programe. V letu 2018 se je v te programe vključilo 830 zaprtih oseb, in sicer 521 v nizkopražne, 222 v višjepražne in 87 v visokopražne programe (povzeto po Salecl Božič 2019).

Slika 7.1: Rezultati prostovoljnih in zaupnih testiranj za hepatitis in HIV, 2017 in 2018

Vir: Uprava RS za izvrševanje kazenskih sankcij, Letno poročilo 2018

NEZAKONIT PROMET Z DROGAMI

V času prestajanja kazni predstavlja težavo nezakonit promet z drogami. V letu 2018 je bilo vseh najdb/dogodkov 365 (tablete, alkohol, pribor za uporabo itd.). Skupno je bilo najdeno 26,11 g kokaina, 11,64 g heroina, 497,08 g konoplje, 21,20 ml alkohola, 3070 kosov tablet, 46,90 g oziroma 38 zasegov sintetičnih kanabinoidov in manjše količine substitucijske terapije (povzeto po Salecl Božič 2019).

8. TRG S PREPOVEDANIMI DROGAMI

V Sloveniji obstaja zelo pester trg prepovedanih drog. Po oceni policije je razpoložljivost konoplje in kokaina velika, pa tudi ponudba in prodaja sintetičnih drog.

PONUDBA

Slovenija ostaja samooskrbna država s prepovedano drogo konopljo, predvsem konopljo proizvedeno v posebej prirejenih prostorih. Policija je v letu 2018 odkrila podobno število prirejenih prostorov za gojenje konoplje kot leto pred tem (tabela 8.1) in zasegla nekoliko manj rastlin konoplje v primerjavi z letom 2017.

Tabela 8.1: Število odkritih prirejenih prostorov za gojenje konoplje in število zaseženih rastlin konoplje, 2014–2018

Leto	2014	2015	2016	2017	2018
Število prirejenih prostorov za gojenje konoplje	118	80	81	78	75
Število zaseženih rastlin konoplje	n.i.	4659	6002	10259	8393

Vir: Letno poročilo o delu policije 2018

GENE

V okviru sprejema psihoaktivnih snovi za namen anonimnega testiranja so se začeli zbirati podatki o ceni ulične prodaje na drobno, torej cena na gram, pivnik ali tableto (tabela 8.2).

Tabela 8.2: Cene posameznih prepovedanih drog na drobno, 2018

Vrsta psihoaktivne snovi		gram	tableta
Kokain	min.	20	
	max.	150	
	tipično	80	
Amfetamin	min.	1	
	max.	25	
	tipično	8	
MDMA (kristali)	min.	5	
	max.	70	
	tipično	30	
MDMA (ekstazi)	min.		2
	max.		10
	tipično		5
LSD	min.	2	
	max.	20	
	tipično	7,5	
Heroin	min.	15	
	max.	50	
	tipično	25	
Ketamin	min.	10	
	max.	60	
	tipično	40	

Vir: Združenje DrogArt

ZASEGI, KAZNIVA DEJANJA IN PREKRŠKI

Policija je v letu 2018 zabeležila 244 kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami, z izpolnjenimi kriteriji organizirane kriminalitete.

Opravljenih je bilo 16 kriminalističnih preiskav kriminalnih združb, od tega 12 mednarodnih, pri čemer so bile v državah članicah EU – tudi v Sloveniji – zasežene večje količine različnih prepovedanih drog (konoplje, hašiša, heroina, kokaina in amfetamina). Večja količina zasežene droge je posledica navedenih preiskav in več poostrenih nadzorov na varnostno obremenjenih območjih (tabela 8.3).

V povezavi z zlorabami prepovedanih drog je bilo zabeleženih še 1.611 kaznivih dejanj, pri katerih niso bili izpolnjeni kriteriji organizirane kriminalitete (1.510 kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog in 133 kaznivih dejanj omogočanja uživanja prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi v športu).

V letu 2018 je policija zabeležila tudi 4149 kršitev Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami, kamor se uvršča tudi posest prepovedane droge.

Tabela 8.3: Skupna količina zaseženih prepovedanih drog po vrsti prepovedane droge, 2012–2018

Vrsta prepovedane droge	Enota	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Heroin	Kg	20,34	7,65	4,87	6,47	47,62	10,71	41,45
Kokain	Kg	26,82	3,31	181,99	2,77	104,61	12,25	14,22
Ekstazi	Tbl	960	922	218	2.908	499	1.636	511
	Kg	0	0,85	0,11	1,98	0,36	1,21	0,28
Amfetamin	Tbl	80	307	737	95	232	312	58
	Kg	9,28	15,12	21,39	2,11	3,11	6,08	5,7
Konoplja rastlina	Kos	11.166	9.515	11.067	14.006	14.717	13.594	29.683
Konoplja marihuana	Kg	706,06	809,59	53,06	487,54	515,96	837,91	398,06
Konoplja smola-hašiš	Kg	2,56	0,52	2,32	2,54	0,94	19,78	0,78
	ml					2.888,00	137,7	315,4
Benzodiazepini	Tbl	3.251	14.620	5.292	10.503	5.608	14.177	17.734
Metadon	ml	2.670,0	2.093,7	1.572,9	2,80	3.137,8	1.501,5	2.282,9
Metamfetamin	Kg	0,05	0,54	0,08	0,41	0,07	0,03	0,16
	Tbl	43	110	53	324	138	137	82

Vir: Letno poročilo o delu policije 2018

ČISTOST IN KAKOVOST PREPOVEDANIH DROG

Monitoring prepovedanih drog, ki ga izvaja Nacionalni forenzični laboratorij, je pokazal, da so se povprečne vsebnosti v vzorcih heroina v zadnjih dveh letih ustalile. Sicer pa podrobnejše analize kažejo, da so v slovenskem prostoru na voljo vzorci heroina zelo visoke kvalitete pa tudi taki, ki so zelo razredčeni (NFL 2019). Povprečne vsebnosti kokaina so se v zadnjih letih višale in tudi v letu 2018 ostajajo visoke. Povprečna koncentracija celokupnega THC v rastlinskem materialu je bila v letu 2018 6,3 % in v vzorcih hašiša 9,4 %, kar je nekoliko nižje kot v preteklih letih. Povprečna vsebnost amfetamina v suhih vzorcih je precej višja kot pretekla leta in znaša 27 % (slika 8.1).

Slika 8.1: Povprečne koncentracije posamezne prepovedane droge, 2014–2018

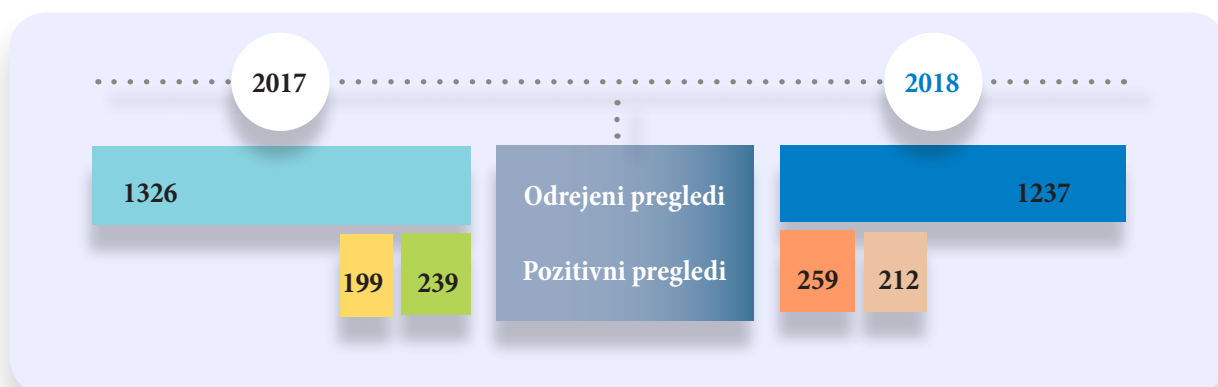

Vir: MNZ, GPU, Nacionalni forenzični laboratorij

DROGE IN PROMET

Policija je v letu 2018 odredila 1237 strokovnih pregledov, v katerih se je pri voznikih ugotavljala prisotnost prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi. To je nekoliko manj kot v letu 2017, ko jih je odredila 1326. Kljub nižjemu številu strokovnih pregledov pa se je v letu 2018 povečalo število ugotovljenih prisotnosti nedovoljenih snovi pri kontroliranih voznikih v primerjavi z letom 2017. V letu 2018 je bilo namreč pozitivnih 259 testov na kri/slino in 212 testov na urin, medtem ko je bilo v letu 2017 pozitivnih 239 testov na kri/slino in 199 testov na urin (slika 8.2).

Slika 8.2: Število strokovnih pregledov krvi/slino in urina za ugotavljanje prisotnosti prepovedanih drog v 2017 in 2018

Vir: Letno poročilo o delu policije 2018

VIRI IN LITERATURA

Brvar M. (2019) Drug related acute emergencies. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija. Poročilo dostopno na: <https://www.nijz.si/sl/publikacije/nacionalno-porocilo-o-stanju-na-podrocju-drog-2019-v-angleskem-jeziku>

Drev A, Belščak Čolaković A, Kristančič Šömen I, Ferlan Istenič M, Košir M in drugi. (2019) Selective prevention interventions. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Drev A, Blaznik U, Koprivnikar H, Roskar M, Radoš Krnel in drugi. (2019) New developments. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Drev A, Lavtar D, Rehberger M. (2019) Drug use and the main illicit drugs. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

DrogArt. Podatki o cenah prepovedanih drog na drobno za leto 2018, podatki pridobljeni iz storitve testiranja drog. Ljubljana: Drogart, 2019.

Hočevar Grom A, Hercog H. (2019). Additional information on prevention. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Hren J, Kvaternik I. (2019) Evaluation of national drugs strategies. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Hren J, Serec M, Roskar M, Koprivnikar H, Belščak Čolaković, Erklavec U. (2019) National drugs strategies. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Jandl M. (2019) Drug-related deaths. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Jandl M, Belščak Čolaković A. (2019) Drug related public expenditure. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Jeriček Klanšček H, Roškar M, Drev A, Pucelj V, Koprivnikar H, Zupanič T, Korošec A. (2019) Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju med mladostniki v Sloveniji. Izsledki mednarodne raziskave HBSC, 2018. Ljubljana, Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2018. Publikacija dostopna na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/hbhc_2019_e_verzija_obl.pdf

Klavs I, Kustec T, Milavec M, Kastelic A, Kastelic Z in drugi. (2019) Drug-related infectious diseases. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Kokole D, Kristančič Šömen I. (2019) Mystery shopping. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Krek M, Smolej Jež S, Kastelic A, Prodan V. (2019) Treatment workbook. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Kvaternik I, Žerjal Ž. (2019) Harm reduction interventions. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Kvaternik I, Rostohar K. (2019) Estimates of the number of high-risk opioid users. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Kvaternik I, Rostohar K, Božank B, Krek M, Hočevar Grom A. (2019). Lokalne akcijske skupine na področju preprečevanja zasvojenosti. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Publikacija dostopna na: <https://www.nijz.si/sl/publikacije/lokalne-akcijske-skupine-na-podrocju-preprecevanja-zasvojenosti>

Kvaternik I, Žerjal Ž. (2019) Anketa o značilnosti uporabnikov programov zmanjševanja škode zaradi drog, 2018. Koper: Nacionalni inštitut za javno zdravje, OE Koper.

Ministrstvo za notranje zadeve. Letno poročilo o delu policije za leto 2018. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Služba generalnega direktorja policije, 2019. E-publikacija. Poročilo je dosegljivo na spletni strani: <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPoro%C4%8Dilo2018.pdf>

NIJZ, TDI. Podatki iz vprašalnika Evidenca obravnave uživalcev prepovedanih drog (TDI) za leto 2018. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2019.

NIJZ, ST 24. Statistična tabela 24 s podatki iz vprašalnika Evidenca obravnave uživalcev prepovedanih drog (TDI) za leto 2018. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2019.

NIJZ 46. Zdravniško poročilo o umrli osebi. Baza umrlih za leto 2018. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2019.

Nacionalni forenzični laboratorij. Kakovost in čistost prepovedanih drog in nove psihoaktivne substance. Poročilo NFL za leto 2018. Ljubljana: MNZ GPU Nacionalni forenzični laboratorij, 2019. E-publikacija. Poročilo je dosegljivo na spletni strani: <https://www.policija.si/index.php/component/content/article/174-splono/77783-response>

Salecl Božič E. (2019) Drug-related problems among prison population. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Salecl Božič E. (2019) Information on drug supply in prison. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Smolej Jež S. (2019) Podatki o številu enot in številu uporabnikov socialno varstvenih programov, ki jih izvajajo nevladne organizacije in so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog, 2018. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

Svetin Jakopič S. (2019) Probation act. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Verovšek T, Krizman Matasić I, Kosjek T, Heath E. (2019) Wastewater-based assessment of drug consumption in Ljubljana. V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

Vukmir J. About the lifestyle and risky behaviour of children and youth in Nova Gorica: the use of cannabis among primary and secondary school students. (2019). V: Drev A, Hočevar Grom A, Jandl M. (urednice) Report on the Drug Situation 2019 of the Republic of Slovenia. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje. E-publikacija.

SEZNAM TABEL

<i>Tabela 1.1: Zbirni podatki porabljenih sredstev za področje drog v letu 2018</i>	6
<i>Tabela 3.1: Razširjenost uporabe prepovedanih drog med prebivalci Slovenije</i>	8
<i>Tabela 3.2: Razširjenost uporabe konoplje med 15-letniki</i>	9
<i>Tabela 3.3: Razširjenost uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju med 17-letniki v Sloveniji</i>	10
<i>Tabela 7.1: Število zaprtih oseb s težavami zaradi uporabe prepovedanih drog, 2014–2018</i>	26
<i>Tabela 8.1: Število odkritih prirejenih prostorov za gojenje konoplje in število zaseženih rastlin konoplje, 2014–2018</i>	28
<i>Tabela 8.2: Cene posameznih prepovedanih drog na drobno, 2018</i>	29
<i>Tabela 8.3: Skupna količina zaseženih prepovedanih drog po vrsti prepovedane droge, 2012–2018</i>	30

SEZNAM SLIK

<i>Slika 1.1: Občine z aktivnimi LAS</i>	5
<i>Slika 3.1: Razširjenost uporabe konoplje v zadnjem letu med prebivalci Slovenije v starostni skupini 15–34 let</i>	8
<i>Slika 3.2: Primerjava razširjenosti uporabe prepovedanih drog in konoplje med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let med letoma 2012 in 2018 skupaj in primerjava razširjenosti konoplje skupaj in po spolu</i>	9
<i>Slika 3.3: Dnevna uporaba konoplje med 15- in 17-letniki in dostopnost konoplje</i>	10
<i>Slika 3.4: Ocena števila visoko tveganih uporabnikov opioidov, 2015–2018</i>	12
<i>Slika 5.1: Odstotek uporabnikov, ki so vstopili v program zdravljenja, po glavni drogi, 2018</i>	16
<i>Slika 5.2: Značilnosti uporabnikov prepovedanih drog, ki prvič vstopajo v zdravljenje, 2018</i>	17
<i>Slika 5.3: Odstotek uporabnikov, ki prvič ali ponovno vstopajo v program zdravljenja, po glavni drogi, 2013–2018</i>	18
<i>Slika 5.4: Socialnovarstveni programi NVO: število enot in število uporabnikov, 2018</i>	19
<i>Slika 6.1: Število novo odkritih oseb okuženih z virusom HIV med injicirajočimi uporabniki drog</i>	20
<i>Slika 6.2: Število obravnavanih oseb zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami v UKC Ljubljana, 2010–2018</i>	22
<i>Slika 6.3: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev s heroinom, kokainom in kanabisom v UKC Ljubljana, 2010–2018</i>	22
<i>Slika 6.4: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev z GHB, GBL, BD, stimulansi amfetaminskega tipa in NPS v UKC Ljubljana, 2010–2018</i>	23
<i>Slika 6.5: Število smrti, povezanih z uporabo drog, 2010–2018</i>	24
<i>Slika 6.6: Delež umrlih zaradi uporabe drog po spolu, 2018</i>	24
<i>Slika 6.8: Značilnosti programov zmanjševanja škode, 2014–2018</i>	25
<i>Slika 7.1: Rezultati prostovoljnih in zaupnih testiranj za hepatitis in HIV, 2017 in 2018</i>	27
<i>Slika 8.1: Povprečne koncentracije posamezne prepovedane droge, 2014–2018</i>	31
<i>Slika 8.2: Število strokovnih pregledov krvi/sline in urina za ugotavljanje prisotnosti prepovedanih drog v 2017 in 2018</i>	32

Nacionalni inštitut za javno zdravje
Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana
Telefon: + 386 1 2441 400
E-pošta: info@nijz.si
Gradivo je dostopno na: <https://www.nijz.si/>

